

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра педагогіки та методики навчання іноземних мов

**Курсова робота з педагогіки
на тему: «Розвиток творчих здібностей учнів сучасної початкової школи в
процесі навчальної діяльності»**

Студентки групи **СОа 19-20** денної форми здобуття освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти педагогічного факультету романо-германської та української філології (**спеціальність 014 Середня освіта (за предметними спеціальностями), спеціалізація 014.021 Англійська мова і література, освітньо-професійна програма Іноземні мови та літератури, методика навчання іноземних мов і зарубіжної літератури (англійська мова і друга західноєвропейська мова)**)

Корець Вікторії Русланівни

Науковий керівник:

Проректор з навчально-виховної роботи,
кандидат педагогічних наук, доцент
Соловей М.І.

Оцінка за 4-бальною шкалою _____
Оцінка за 100-бальною шкалою _____
Оцінка за шкалою ЄКТС _____

Члени комісії:

_____ (підпис) _____ (Прізвище та ініціали)

_____ (підпис) _____ (Прізвище та ініціали)

_____ (підпис) _____ (Прізвище та ініціали)

Київ – 2023

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. РОЗВИТОК ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ ОСОБИСТОСТІ В ПРОЦЕСІ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	5
1.1 Сутність творчих здібностей та творчого потенціалу особистості.....	5
1.2 Особливості розвитку та реалізації творчих здібностей школяра.....	8
1.3 Творчі здібності учня як фактор самореалізації особистості в контексті соціально-культурного розвитку...	11
РОЗДІЛ 2. ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ РОЗВИТКУ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ ОСОБИСТОСТІ В ПРОЦЕСІ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	14
2.1 Актуальні методи розвитку творчих здібностей учнів початкової школи сучасного ліцею № 5 м. Володимир.....	14
2.2 Закордонний досвід розвитку творчих здібностей особистості у Hurst Park Primary School, Велика Британія...	21
ВИСНОВКИ	27
РЕЗЮМЕ	29
АБСТРАКТ	30
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	31
ДОДАТКИ	35

ВСТУП

Розвиток творчих здібностей особистості в процесі навчальної діяльності є одним із найбільш значущих завдань сьогодення. З кожним днем освіта рухається вперед, прагнучи виховати якомога більше гідних громадян суспільства, які, спираючись на власні творчі здібності, досягнуть успіху, у першу чергу, для свого ж блага, а як результат – для прогресу власної країни.

Творчість учителя народжує творчість учня. Кожна методика твориться не відразу – вона збирається до купи по крихтах, по цеглинках. Творчо спрямований урок, на даному етапі розвитку людського суспільства, є дуже важливою ланкою в процесі навчання дітей: особливо в початковій школі, у якій формуються і закладаються фундаменти майбутнього. Людину творчу, всебічно розвинену, розумну – ось кого ми повинні виховувати, починаючи з першого року перебування в навчальному закладі. Дитина, сівши за парту, повинна усвідомлювати – навіщо вона вчиться та кому першочергово це потрібно.

Бачення поняття «творчі здібності» українських і закордонних учених яскраво різняться між собою. Ми дослідили напрацювання В. Моляко, І. Кучерявого, В. Сухомлинського, А. Макаренка, Н. Дугласа, Дж. Лока, Е. Торренса.

Актуальність проблеми та її недостатня дослідженість зумовили вибір теми нашої курсової роботи: «Розвиток творчих здібностей учнів сучасної початкової школи в процесі навчальної діяльності».

Об'єкт дослідження: творчі здібності школярів.

Предмет дослідження: шляхи розвитку творчих здібностей учнів сучасної початкової школи в процесі навчання.

Мета дослідження: обґрунтувати сутність творчих здібностей школярів, вивчити та розкрити шляхи їх формування в освітньому процесі в сучасній початковій школі.

Об'єкт, предмет та мета дослідження зумовили такі **завдання**:

- 1) визначити сутність творчих здібностей та творчого потенціалу особистості в процесі навчальної діяльності;
- 2) обґрунтувати фактори, які впливають на розвиток та активізацію творчих здібностей школярів;
- 3) виявити, яким чином творчі здібності впливають на реалізацію особистості в соціумі, базуючись на сучасних прикладах із реального життя;
- 4) дослідити технології та види навчальної роботи, які залучають педагога для розвитку творчих здібностей під час шкільних занять у сучасній українській початковій школі та закордоном.

Для досягнення мети та розв'язання завдань було застосовано такі **методи** дослідження: теоретичні – вивчення та аналіз філософських, психолого-педагогічних джерел, систематизація та узагальнення педагогічного досвіду із розвитку творчого мислення учнів початкової школи, порівняльний аналіз для виявлення сутності досліджуваного явища; емпіричні – усне опитування педагогів і, у результаті, накопичення емпіричних даних, аби визначити способи розвитку творчих здібностей учнів.

Практична частина нашого дослідження проводилася шляхом вивчення актуальних методів розвитку творчості учнів 1-4 класів сучасної початкової школи № 5 м. Володимир, а також шляхом дослідження закордонного досвіду розвитку творчих здібностей особистості у Hurst Park Primary School, Велика Британія.

Курсова робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, резюме українською та англійською мовами, списку використаних джерел і додатків.

РОЗДІЛ 1. РОЗВИТОК ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ ОСОБИСТОСТІ В ПРОЦЕСІ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

1.1 Сутність творчих здібностей та творчого потенціалу особистості

Творчість – це складне й багатогранне поняття, яке має вирішальне значення для багатьох сфер людської діяльності, включаючи мистецтво, науку, технології та бізнес. За своєю суттю творчість передбачає генерацію нових і цінних ідей, продуктів або рішень, яких раніше не було. Хоча деякі люди від природи більш креативні, ніж інші, творчість не є вродженою рисою, якою ви володієте чи навпаки. Скоріше, це набір навичок і компетентностей, які можна розвинути через практику та досвід.

«Метою освіти є всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, її талантів, інтелектуальних, творчих і фізичних здібностей, формування цінностей і необхідних для успішної самореалізації компетентностей, виховання відповідальних громадян, які здатні до свідомого суспільного вибору та спрямування своєї діяльності на користь іншим людям і суспільству, збагачення на цій основі інтелектуального, економічного, творчого, культурного потенціалу Українського народу, підвищення освітнього рівня громадян задля забезпечення сталого розвитку України та її європейського вибору.» [6] – звучить Закон України «Про освіту», який чітко дає зрозуміти, що творчість – це невіддільна частина освітнього процесу. Ідентичну ідею несе Національна програма виховання дітей та учнівської молоді в Україні: *«Ідеалом виховання виступає різнобічно та гармонійно розвинена, національно свідома, високоосвічена, життєво компетентна, творча особистість, здатна до саморозвитку і самовдосконалення.»*, – а також зазначається, що *«єдність виховання і навчання обумовлена спрямованістю обох процесів на формування соціальної зрілості особистості, реалізацію її творчих здібностей.»* [23].

Український психолог В. Моляко, досліджуючи питання творчого потенціалу, стверджує: *«Ми ж прекрасно розуміємо, що й сам носій, так би мовити, творчого потенціалу мало, або й зовсім нічого, почасти не знає про свої творчі можливості. Про справжні творчі можливості конкретної людини можна говорити доказово, а не гіпотетично, причому лише на основі здійсненої нею діяльності у її центральній ланці - отриманих оригінальних творів. Отож творчий потенціал стає реальною, а не уявною, прогнозованою цінністю, тільки реалізуючись у винаходах, конструкціях, книгах, фільмах та ін.»* [21, с.7].

Творчий потенціал – це властива людині здатність розвивати та виявляти свої найцікавіші здібності. Це вихідний матеріал, який можна формувати та вдосконалювати через освіту, навчання та практику. Його можна вимірювати різними способами, наприклад, за допомогою стандартизованих тестів або оцінок когнітивної гнучкості, відкритості досвіду чи інших пов'язаних рис.

Згідно з думками І. Кучерявого творчий потенціал являє собою інтегральну властивість у вигляді здібності, що дає змогу людині здійснювати предметну діяльність. За своїми витокami ця властивість людського індивіда є результатом природної й соціальної активності, зовнішнім виявом якої виступає праця або доцільна діяльність. Здатність до творчості невіддільна від здатності до праці. Творча активність історично виникає з трудової активності, формуючись і розвиваючись на її основі. Праця – її зміст, характер, ставлення до неї – обумовлює розвиток особистості [13, с. 54].

Твердження І. Кучерявого переграють з позицією англійського філософа Джона Лока: *«Ми народжуємося на світ зі здібностями та силами, що дозволяють робити майже все, – у всякому разі ці здібності такі, що можуть повести нас далі, ніж можна собі легко уявити; але тільки вправа цих сил може повідомити вміння і мистецтво в чомусь і вести нас до досконалості.»* [5].

Загалом, думки дослідників відносно природи творчих здібностей та творчого потенціалу дуже різняться. До прикладу, британський письменник Норман Дуглас зазначав: *«Якщо хочете побачити творчі здібності дитини, тоді на час перестаньте давати їй іграшки.»* [29].

Творчі здібності – це специфічні навички та вміння, які людина розвинула для того, щоб генерувати та виражати свій творчий потенціал. Ці здібності можуть значно відрізнятися залежно від інтересів і досвіду людини. Деякі загальні творчі здібності включають здатність мислити дивергентно, генерувати та передавати інноваційні ідеї, адаптуватися до мінливих обставин, долати перешкоди й виклики.

На нашу думку, ключова відмінність між творчими здібностями та творчим потенціалом полягає в тому, що перше стосується фактичних навичок і компетенцій, які розвинула людина, тоді як друге стосується його прихованої здатності розвивати та використовувати ці здібності. Творчий потенціал є необхідною, але недостатньою умовою. Люди також повинні мати можливість і мотивацію розвивати свої здібності та застосовувати їх у відповідних контекстах.

Підсумовуючи, ці досліджувані явища є критично важливими компонентами творчості, але вони представляють різні аспекти того самого основного процесу. Розвиток творчих здібностей вимагає поєднання природного таланту, навчання, практики, а також готовності ризикувати й досліджувати нові ідеї. Плекаючи свій творчий потенціал і розвиваючи творчі здібності, ми можемо відкрити нові можливості та зробити значний внесок у навколишній світ. Нездібних учнів не буває. Є нездібні визначити свої вміння, розвинути їх. Дитині важко самотійно віднайти власні сильні сторони та вподобання. Цю місію повинні виконувати вдома – батьки, на гуртках – керівники, у школі – педагоги та психологи.

1.2 Особливості розвитку та реалізації творчих здібностей школяра

Сучасні педагогічні дослідження стверджують, що творчі здібності не тільки важливо і доцільно розвивати, але й реально ефективно формувати в умовах освітнього процесу. Педагогічний досвід також акцентує необхідність створення сприятливих умов щодо залучення до творчої діяльності, де б учні повноцінно навчалися реалізувати свій творчий потенціал, а не вдавалися до імітації творчого процесу, яке виникає в результаті створення вимог, а не навчання [11].

Із психологічної точки зору, креативність часто розглядається як багатогранна конструкція, яка включає кілька взаємопов'язаних когнітивних процесів, включаючи дивергентне мислення, оригінальність, плавність, гнучкість і розробку. Творчі здібності часто оцінюють за допомогою різних стандартизованих показників, таких як Тести творчого мислення Торренса [31] або Анкета творчих досягнень. Перші були створені в 1962 р. Е. Полом Торренсом, американським психологом і педагогом, який вважав, що креативність є важливим аспектом людського інтелекту, який можна розвивати і виховувати. Наприклад, одне із завдань просить учасників придумати якомога більше застосувань для звичайних предметів, таких як скріпка чи цеглина. Інше – вимагає, щоб учасники творчо завершили малюнок, розпочатий кимось іншим. Ці тести використовуються в освітніх установах для виявлення обдарованих талановитих учнів, а також для оцінки ефективності програм, спрямованих на розвиток творчих здібностей. Окрім того, вони використовуються в наукових дослідженнях для вивчення взаємозв'язку між творчістю та різними факторами, такими як вік, стать, культура та особистість у цілому.

В. Моляко переконаний, що *«під творчістю розуміють процес створення чогось нового для даного суб'єкта. Виходячи з цієї дефініції ми можемо зробити висновок про те, що творчість у тій чи іншій формі доступна кожному. І школяр, який засвоює нові знання, 22 розв'язує нову,*

незнайому задачу, і робітник, який виконує нове технічне завдання, і комбайнер, якому потрібно в процесі збирання урожаю врахувати вологість колосся, напрямок вітру – всі вони займаються творчістю, розв'язують творчі задачі» [20, с. 4].

Психодинамічний підхід до творчості підкреслює роль несвідомих процесів у сприянні творчому мисленню. Відповідно до цього підходу, творчість часто є результатом взаємодії між свідомими та несвідомими процесами, включаючи інтеграцію витіснених або пригнічених думок чи почуттів. Цей підхід підкреслює роль особистих та емоційних факторів, таких як мотивація, самооцінка та емоційна регуляція, у сприянні творчому мисленню.

Розвиток і реалізація творчих здібностей у школярів вимагає мультидисциплінарного підходу, який передбачає співпрацю педагогів, батьків, психологів. Існує низка особливостей, які неодмінно слід урахувувати.

Індивідуальність. Кожна дитина унікальна, зі своїми сильними сторонами й інтересами. Саме тому вчителю вкрай важливо адаптувати підхід до конкретних потреб і вподобань будь-кого. Важливо зазначити, що одним із напрямків сучасної системи освіти є впровадження інклюзивного навчання. Брак спілкування негативно би позначився на розвитку як навчальних, так і творчих здібностей дітей із обмеженими можливостями, а в такому випадку вони більш залучені в освітній процес і соціалізовані. Для хорошого розвитку здобувачів освіти за Концепцією НУШ керівник ділить кожне освітнє середовище на певні зони – навчальні осередки: вчителя, читання, досліджень, відпочинку, навчання, творчості, ігровий та математичний [14]. Про це йдеться у наказі № 283 від 23 березня 2018 р. “Про затвердження Методичних рекомендацій щодо організації освітнього простору Нової української школи” [22].

Творчі виклики. Дітям потрібні виклики, які виводять їхню креативність за межі зони комфорту. Ці завдання мають відповідати віку, бути захопливими, дозволяти дітям досліджувати й опрацьовувати різні ідеї та матеріали. Дана особливість тісно пов'язана з наступною.

Безпечне та сприятливе середовище. Творчість процвітає в середовищі, яке заохочує до експериментів. Учителі та батьки повинні забезпечити простір, де малечі буде комфортно висловлюватися та ризикувати. Відомий педагог і письменник, один із засновників системи колективного дитячо-підліткового виховання Макаренко Антон Семенович вважав: *«Відмовитися від ризику — означає відмовитися від творчості.»* [30] Наша інтерпретація звучить таким чином: відмовитися від ризику – означає відмовитися від можливості невдачі, але саме разом із невдачею часто приходять навчання та ріст. Не ризикуючи, людина обмежується лише безпечними банальними ідеями, що може перешкодити їхній перспективі бути справді інноваційними.

Вплив різноманітного досвіду та культур. Важливо заохочувати учнів вивчати та цінувати різні форми мистецтва, музики, літератури та культурних звичаїв, релігій.

Заохочення дивергентного мислення. Цей фактор передбачає генерування кількох ідей і розв'язання проблеми, а тому стане школярам у пригоді під час розвитку навичок вирішення різних питань самостійно. У північних народів є така мудрість: *«Якщо дати людині одну рибину, то вона буде сита один день. Якщо дати людині дві рибини, то вона буде сита два дні. Якщо навчити людину ловити рибу, то вона буде сита все життя».*

Зворотний зв'язок і визнання. Діти процвітають завдяки позитивному відгуку та визнанню їхніх зусиль. Надзвичайно важливо відзначати творчі здібності дітей, надаючи конструктивний зворотний зв'язок і критику, аби допомогти їм удосконалюватись, перемикаючи фокус між різними аспектами проблеми, аналізувати й учитися на власних злетах і падіннях.

У цілому, розвиток і реалізація творчих здібностей у школярів вимагає сприятливого середовища, яке заохочує до експериментів, ознайомлення з різноманітним досвідом і усвідомлення особистих успіхів. Так і Василь Олександрович Сухомлинський, видатний український педагог, публіцист, письменник, поет, заслужений учитель УРСР, наголошував на важливості розвивати саме творчу складову. Його Школа під Голубим Небом є яскравим прикладом того, що фундаментом для педагога завжди виступали природа та казка (див. додаток А) [1].

Підсумовуючи викладене вище, можемо зробити висновок, що психологія визнає важливість творчих здібностей у загальному розвитку учня. Розуміючи когнітивні та емоційні процеси, які лежать в основі творчого мислення дитини, професіонали можуть допомогти учням розвинути свою творчість, а поєднання різноманітних форм співробітництва допомагає педагогу творчо розв'язати проблему «як навчити учня вчитися» та знайти ще один шлях досягнення мети навчання.

1.3 Творчі здібності учня як фактор самореалізації особистості в контексті соціально-культурного розвитку

Заклад освіти – це місце не лише для здобуття освіти та сухих знань. Це територія, де особистість має змогу досягнути бажаних вершин; це про інтереси, їх реалізацію та прогрес, й урешті-решт, народження індивідуальності.

Соціальний розвиток і самореалізація дітей є складними процесами, на які впливають різноманітні чинники, зокрема їхній вроджений темперамент, сімейне оточення, соціальні взаємодії та культурний контекст. Національна програма виховання дітей та учнівської молоді в Україні звучить так: *«Позитивні процеси, що відбуваються в Україні, пов'язані перш за все із стабілізацією суспільного життя, соціально-економічного становища громадян, модернізацією освіти, гуманізацією навчального*

процесу, посиленням його виховного потенціалу. Суттєво зріс інтерес до проблем дітей та учнівської молоді, навчальні заклади стали відкритими для батьків, громадських організацій; розширилося коло суб'єктів виховного впливу, набули узгодженості їхні дії; проводяться масові заходи, спрямовані на активізацію моральної позиції дітей та учнівської молоді, виховання в них активного творчого ставлення до життя.» [23] – а отже, творчі здібності можуть бути потужним інструментом, щоб виразити себе, досліджувати свої емоції та розвивати соціальні навички.

Існує безліч різноманітних прикладів сьогодення, що розкривають тему самореалізації особистості завдяки широко розвиненому творчому підґрунтю. Хотілося б розглянути деякі з них.

Максим Бровченко [16] – талановитий 11-річний хлопчик-аутист, який власноруч створює деталізовані барвисті картини на підтримку Збройних Сил України за наших нелегких реалій (див. додаток Б), що, вважаємо, і надихає «маленького українського Пікассо» творити. Батьки хлопчика помітили його художній талант саме під час карантину у 2020 році й заохотили займатися улюбленою справою. Першою хлопчик зобразив планету пастеллю. *«Після випадкового ролика в YouTube, де вчили малювати, син обвів тарілку кругом, узявся «розфарбовувати» і настільки захопився, що розтер пальці у кров. Далі малював лише пензлем і фарбами.» [15]. Завдяки своєму таланту Максим не тільки знайшов спосіб самовираження, а й комунікації в навколишньому світі, який він бачить через власну особливу призму.*

Малала Юсуфзай [17] – молода пакистанська дівчина, яка стала жертвою замаху та була важко поранена бойовиками терористичного руху Техрік Талібан через те, що виступала за освіту для дівчат. Попри цей травматичний напад, Малала продовжувала боротися за права жінок і дітей у своїй країні. Вона також написала книгу та створила фонд, щоб допомогти знедоленим дітям отримати доступ до освіти. Творчі здібності Малали дозволили їй знайти інноваційні способи відстояти свою справу та досягти визнання. Книга «Я –

Малала» – історія незламної боротьби за право на освіту, написана правозахисницею, стала бестселером та сколихнула все свідоме цивілізоване суспільство.

Також актуально, що 21 березня 2023 року Верховна Рада України призначила на посаду Міністра освіти і науки України Лісового Оксена Васильовича. Ще з 2010 року Оксен Васильович, який був директором Національного центру «Мала академія наук України» пропагував таку ідею: *«Ми про базові знання, чи ми про креативну наукову ідею? Про демонстрацію умінь користуватися науковою методологією, науковим інструментарієм дослідження, чи ми про те, щоб швидко видати те, що ти вивчив у школі? Нам треба було з цим визначатися.»* [24]. Фокус закладу зосереджений на розвитку творчих та наукових здібностей дітей, на представленні України як країни з високим рівнем інтелектуального потенціалу, як здібної й талановитої нації, спроможної до наукової діяльності, генерування креативних ідей [24]. Сподіваємося, новий Міністр освіти і науки України, застосовуючи всі свої знання та досвід, зробить значний внесок у шкільне життя нашого світлого молодого покоління.

Підсумовуючи даний параграф, можемо впевнено зазначити, що розвиток дитини та її креативного мислення залежить від людей навколо. Ці приклади показують, як творчість може допомогти дітям самореалізуватися, дозволяючи їм знаходити інноваційні способи самовираження, займатися своїми захопленнями та робити крок назустріч суспільству. Заохочуючи дітей розвивати їхню творчість, ми можемо допомогти їм знайти свій шлях і повністю проявити власний потенціал.

РОЗДІЛ 2. ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ РОЗВИТКУ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ ОСОБИСТОСТІ В ПРОЦЕСІ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

2.1 Актуальні методи розвитку творчих здібностей учнів початкової школи сучасного ліцею № 5 м. Володимир

Стрімкий розвиток освіти та науки вимагає від освітнього процесу неоднакових підходів у навчанні. Саме тому, учителі початкових класів мають можливість навчати учнів за різноманітними програмами: «Edugames» [34], «Інтелект України» [9], «Росток» [28] та інші.

Педагоги йдуть у ногу з часом, вони медіаграмотні та швидко сприймають новітні форми роботи, щоб заохотити дітей до подальшого навчання, адже сучасні учні – цифрові покоління Z (Зумер) та А (Альфа), які звикли працювати з гаджетами та вважають технології невіддільною частиною повсякденного життя. До того ж дуже важливо зазначити, що зараз змішане навчання як ніколи актуальне, тому компетентність «інноваційність» [6] мусить бути розвинена кожним.

Ми провели дослідження у 1-4 класах ліцею № 5 міста Володимир, Волинської області й виявили, що у класах 2Г та 2Д вчителі навчають молоде покоління за програмою Edugames від мультимедійного видавництва “Розумники”. Це набір інтерактивних ігор для дітей, які допомагають розвивати різні навички та знання. *«Програма Edugames містить 16 000 інтерактивних завдань з предметів «Математика» та «Українська мова» для 1-4 класів за шкільною програмою. Усі завдання інтерактивні, програма миттєво перевіряє відповіді – і учні відразу можуть дізнатися, які завдання виконали правильно, а де припустилися помилки.»* [34]; інтегрований курс «Я досліджую світ» також є у списку при виборі предмета для тестування. Інтерактивні завдання використовують понад 70 000 учнів та 5 300 вчителів в

усіх областях України, а також учні та вчителі української діаспори у 18 країнах світу.

«Варто зазначити, що це особливо зручно й актуально під час канікул, карантину та реалій сьогодення, де причинами переривання освітнього процесу є повітряні тривоги.» – проголошують педагоги в унісон. Унаслідок, учителі та діти змушені переміститися до укриття, а продовжити працювати учні зможуть вдома самостійно, користуючись онлайн-ресурсами під час виконання домашнього завдання, адже програму Edugames можна користуватися на комп'ютері, планшеті чи телефоні. Після встановлення на робочому столі з'явиться іконка із зображенням сови, що, як зазначають у ліцеї № 5, справді зацікавлює початківців. Навіть такі дрібниці грають неабияку роль при створенні схожих технологій та в педагогіці загалом, адже діти сприймають світ візуально, захоплюючись найменшими деталями навколо.

Учителі початкових класів ліцею № 5 м. Володимира наголошують, що весь спектр «Розумників» (планшети та мультимедійну дошку) використовують усі учні без виключення лише в 2Д класі [12]. Цікавим є факт, що гаджети зберігаються у сейфі кабінету, доступ до якого належить керівництву. Зі свого боку діти 2Г класу планшетів у школі не мають. Вони практикуються лише на мультимедійній дошці, що також є непоганим способом навчання, адже другокласники виконують захопливі інтерактивні завдання, грають навчальні ігри та розвиваються. Єдиним мінусом такого процесу передавання й засвоєння знань є неспроможність викликати до дошки кожного учня та неможливість справитися із таким же обсягом матеріалу, як 2Д. Причина очевидна – брак часу. Можемо зробити висновок, що, у результаті, не всі мають змогу відповісти та показати власні знання, у той час, як вихованці іншого класу на особистих планшетах мають доступ до потрібних тасків, результати виконання яких педагог перевіряє в електронному журналі та може об'єктивно оцінити роботу дітей як офлайн, так і онлайн.

Кожна гра розроблена з урахуванням особливостей розвитку дітей, відповідає вимогам НУШ [14] та має свою ціль, яка допомагає покращувати відповідні навички, знання та здібності. Наприклад, онлайн-підручник української мови для 2 класу містить таке завдання: «Вибери сонечко, у якого стільки промінців, скільки звуків у слові «Сонце». Дана вправа допомагає вдосконалювати знання про звуки мовлення та букви, якими вони позначаються, творчим шляхом. Ми переконані, що школярі засвоюють інформацію набагато швидше й ефективніше, «граючись». «Встанови послідовність та продовж ряд чисел. Добери відповідні числа.» – не важко здогадатися, що ця вправа з розділу «Математика» й націлена на розвиток навичок арифметики (див. додаток В). Усе ж, аби стати повноцінним користувачем Edugames: отримати повноцінний доступ до всіх ігрових завдань і відеопояснень – як учні, так і вчителі повинні оформити платну підписку.

Edugames має яскравий, зручний та простий у використанні інтерфейс. Крім того, програма містить систему відстеження прогресу, що дозволяє батькам і вчителям контролювати успішність дитини у проходженні завдань та визначати, які навички потребують додаткового опрацювання.

До того ж даною програмою передбачене підвищення кваліфікації вчителів – доступні тренінги такі як: «Використання електронних освітніх ігрових ресурсів у початковій школі» (ознайомчий, базовий, поглиблений). Це спонукає педагогів покращувати *hard skills*, аби ставати все більше компетентними у власній справі та навчати дітей по-сучасному.

Цей сервіс є корисним інструментом для допомоги дітям у навчанні та розвитку творчих здібностей, адже вправи «Розумників» націлені не лише на засвоєння шкільного матеріалу, а й сфокусовані на покращення креативного мислення. Виконуючи неординарні завдання, школярі набувають нових умінь: самостійно знаходити помилки, генерувати нові ідеї, опановувати новітні технології, що теж стоїть не на останньому місці в нашому дигітальному світі.

Як зазначалося вище, сьогодні наші реалії являють собою не лише офлайн навчання, а й онлайн та змішане. Саме тому надзвичайно важливо навчати по-новому, використовуючи цікаві новітні методи. Найоригінальнішим, на думку представників початкової школи ліцею № 5, виявився «Flipped classroom» («перевернутий клас») – це американська модель навчання, що являє собою гібридну форму освіти – змішану. Головною особливістю є те, що домашнім завданням для учнів є робота в онлайн-середовищі: перегляд навчальних відеоматеріалів або інформаційних ресурсів для опрацювання нового навчального матеріалу або закріплення вже вивченого. Натомість у класі діти під керівництвом і за допомогою вчителя виконують практичні завдання до тієї теми, яку засвоїли вдома [19]. Учителька зазначає, що такий підхід заохочує активне навчання. Учні можуть опрацьовувати нові знання за допомогою дискусій, проєктів та інших інтерактивних заходів, які допомагають глибше зрозуміти його зміст творчим шляхом. На додаток, модель перевернутого класу дозволяє учням навчатися у власному темпі. Школярі, яким потрібно більше часу для розуміння певного матеріалу, можуть переглядати його стільки разів, скільки їм потрібно, у той час, як ті, хто легко засвоює подане, мають можливість рухатися вперед у швидшому темпі. Звісно ж, не варто зловживати такою моделлю навчання, адже деяким учням важко дається самостійне засвоєння інформації – вони потребують додаткової підтримки, щоб досягти успіху в схожих умовах.

Одним із напрямків сучасної системи освіти є впровадження інклюзивного навчання. У ліцеї № 5 майже в кожному з початкових класів є діти, які навчаються на інклюзивній основі. В учителя є асистент, який допомагає організувати роботу з цими учнями. Ми переконані, що брак спілкування негативно би позначився на розвитку учнів. Саме тому так важливо соціалізувати дитину, аби не залишити її осторонь ровесників. Відповідно, окрім навчання, дитина має змогу поспілкуватися з однолітками, вчиться знаходити спільну мову, творити та комунікувати. Адже, коли дитя

контактує з однокласниками, друзями, зі старшими людьми, воно всесторонньо розвивається.

Сучасний світ вимагає суттєвих змін у галузі освіти. Високий рівень освітнього процесу мають забезпечувати висококваліфіковані педагогічні працівники, вимоги до компетентностей яких затверджено Державними стандартами [26]. Щоб відповідати кваліфікаційним стандартам [3], педагоги мають опанувати нові та вдосконалювати раніше набуті компетентності в межах своєї професійної діяльності або галузі знань [8]. За Законом України "Про освіту" педагогічні працівники зобов'язані постійно підвищувати свій рівень професійної майстерності та кваліфікації. Закон передбачає обов'язковий атестаційний процес педагогічних працівників не рідше одного разу на п'ять років з метою оцінки їх професійної компетентності та визначення рівня кваліфікації. Оцінка може бути проведена як під час атестаційної комісії, так і за допомогою атестаційних матеріалів, що розробляються окремо для кожної категорії працівників. [7]

Учителі початкових класів ліцею № 5 м. Володимир часто проходять курси підвищення кваліфікації, під час яких вони дізнаються безліч нових ідей, наприклад, як ефективно проводити урок в умовах дистанційного навчання і не тільки: освоюють дошку «Padlet», створення інтерактивних вправ на застосунку «LearningApps», створення презентацій на платформі «Canva» та хмарок слів на сайті «Wordart» тощо. Педагоги та керівники навчального закладу отримали такі сертифікати: «Про дистанційний та змішаний формат навчання», «Траєкторія розвитку сучасного педагога», «Робота вчителів початкових класів з дітьми з особливими освітніми потребами», «Основи інклюзивного шкільного навчання», «Використання інноваційно-комунікативних та цифрових технологій в освітньому процесі» та інші. Також арсенал налічує різноманітні свідоцтва: «Предметний інтенсив: Іноземна мова», у результаті якого вчителька англійської мови набула таких

компетентностей, передбачених стандартами освіти: інноваційність, інформаційно-комунікаційна, мовленнєва [27].

Педагоги ліцею під час освітнього процесу дотримуються триєдиної мети: навчальна, розвивальна, виховна. Основна мета освітнього процесу в початкових класах полягає в тому, щоб допомогти учням отримати базові знання та навички в різних галузях, розвивати їх інтелектуальні та творчі здібності, а також формувати особистісні якості, цінності та моральні принципи.

Навчальна мета полягає в опануванні учнями базовими знаннями з предметів, які вивчаються в 1-4 класах, таких як українська мова, математика, інтегрований курс «Я досліджую світ». Учні повинні засвоїти вміння, які допоможуть їм розуміти навколишній світ та готуватись до подальшого навчання.

Розвивальна мета в початкових класах передбачає стимулювання розвитку учнів у всіх аспектах, включаючи інтелектуальний, творчий, соціальний та емоційний. Школярам треба розвивати критичне мислення, проблемні та аналітичні навички та здатність до самовираження.

Виховна мета полягає у формуванні ціннісних орієнтацій, моральних та етичних принципів, соціальної компетентності та співпраці з іншими людьми. Діти вчаться поважати та розуміти інших людей, дотримуватися моральних та етичних норм, а також розвивати свої соціальні навички, щоб взаємодіяти з оточенням.

Також педагоги поділилися інформацією, що в 1-2 класах учитель об'єднує єдиною тематичною канвою уроки протягом тижня, у 3-4 – протягом місяця. За програмою НУШ [14] кожен тиждень/місяць має свою назву: «Я – школяр», «Театр», «Мої захоплення», «Моя сім'я» тощо. Наприклад, із початком весняного періоду, учні 2Г розпочали тему «Прийшла весна». Навчальний день педагог будує так: починаючи, на курсі «Я досліджую світ» («Технології»), діти виготовляють перші весняні квіти – паперові проліски; на

уроці української мови – складають текст-опис «Весняні котики»; на математиці – обчислюють приклади та задачі, об'єднані весняною тематикою; на музичному мистецтві – вивчають веснянки. День закінчується виставкою дитячих робіт, які розміщуються в класі на дошці «Наша творчість». У вестибюлі школи також постійно розвішані малюнки учнів, як у цілях конкурсу, так і з волонтерською метою.

Улюбленим інтерактивом учнів 1-4 класів ліцею № 5 є рольова гра. Цей метод використовується з метою розвитку комунікативних навичок учнів, розширення їх фантазії та формування творчих здібностей під час активності на уроці. Учні зазвичай грають різні ролі, такі як герої казок, математичні символи, тварини, рослини тощо. До прикладу, на "Ритміці" учні часто грають ролі продавців і покупців. Вони залучають іграшки та інші предмети з ігрового куточка як товари, установлюють ціни та проводять грошові операції. У процесі вчителька асистує в розв'язанні задачі. Під час виховних занять чи позакласної роботи учасники освітнього процесу полюбляють рольову гру "Подорож". Учні грають ролі пасажирів та екскурсоводів, використовують картки з напрямками та коротенькою інформацією про місцеві визначні місця, аби дізнатися більше про їх культуру та історію. Це допомагає попереджати та вирішувати конфлікти в реальному часі, толерантно й тактовно поводитися в оточенні інших.

Педагогічні представники вважають, що кожна дитина запам'ятовує матеріал на довгу перспективу, саме готуючись до свят або, граючись, тобто творчо. Наприклад, на одному з уроків у 1 класі цікаво пройшов День української хустки. Діти із захопленням вивчили нові вірші на відповідну тематику, дехто підготував невеличкі сценки разом із батьками, присутність яких додала їм впевненості. Було залучено два класи – учні комунікували, представляли власні доповіді в «кріслі автора». Початківці отримали безліч позитивних емоцій та поглибили свої знання про український оберіг.

Отже, саме завдяки творчому підходу вчителів та бурхливому технічному прогресу креативні педагоги будують цікаві уроки, утілюючи в життя кожен задум, та спонукають школярів до набуття нових творчих здібностей.

2.2 Закордонний досвід розвитку творчих здібностей особистості у Hurst Park Primary School, Велика Британія

Розвиток творчих здібностей і творчого потенціалу учнів, заохочення до критичного та креативного мислення – ці та інші питання є актуальними в закордонних закладах освіти. Ми вивчили досвід початкової школи, що розташована у Великій Британії, Лондон: зв'язалися з учителькою Hurst Park Primary School [35]. Педагогиня розповіла нам чимало цікавої інформації щодо організації навчання.

SMSC – social, moral, spiritual and cultural development: Spiritual, moral, social and cultural development. Усьому цьому потрібно навчати у школах за допомогою різноманітних уроків, які розширюють життєві цінності, повагу, розуміння, а отже, і творчі здібності учнів (див. додаток Г).

«It is the essential knowledge that pupils need to be educated citizens, introducing them to the best that has been thought and said and helping to engender an appreciation of human creativity and achievement.» [42] – звучить на сайті уряду Великої Британії у довіднику шкільної інспекції. Це свідчить про потребу ознайомлювати всіх дітей, а особливо дітей із SEND (special educational needs or disabilities), і дітей із неблагополучних сімей, культурою та творчою діяльністю, щоб підготувати їх до життя, надаючи можливість постійно набувати нового досвіду. Це охоплює: шкільні екскурсії, наприклад, до музеїв, виставок, на ферми. Учителька ділиться: *«Ми відвідуємо різноманітні релігійні місця та культові споруди, музеї, пантоміми, вистави у Вест-Енді, знайомимося з історичними пам'ятками.»* Також вони запрошують до школи театральні колективи, історичні майстер-класи, щоб

оживити навчання. І, звісно ж, ніхто не скасовував можливості виїжджати на екскурсії навіть за кордон.

Мистецтво, ремесло та дизайн – одні з найпрозоріших форм творчості людини. Якісне навчання цих культур має зацікавлювати, надихати та кидати виклик учням, надаючи їм знання та навички для експериментів, винаходів і створення власних витворів. Усі школи Англії дотримуються чітких цілей у навчанні предмета “Art and design”. Під час уроків дітки малюють, ліплять із глини; ознайомлюються з постатями митців та вивчають їх внесок у мистецтво; розвивають широкий спектр художніх прийомів, використовуючи яскраві кольори, візерунки, текстури, лінії, форми, об'єм та простір, а також створюють блокноти для записів своїх спостережень – у майбутньому вони використовують їх для того, щоб пригадати чи переосмислити власні ідеї.

Предмет “Music” являє собою, як вказують учителі, «універсальну мову». Якісна музична освіта має залучати та надихати учнів любити музику та розвивати музичний таланти, у результаті – підвищувати їхню впевненість у собі, творчість й усвідомлення навіть найменших досягнень. Педагоги намагаються розвинути в школярах музичний смак; відчуття ритму; вміння володіти власним голосом не лише співаючи, а й у повсякденному житті; створювати та писати музику самостійно та разом з іншими; діти мають можливість навчитися грати на музичному інструменті, що є вражаючим фактом, адже в українських ліцях схожа діяльність не є розповсюдженою. Освітній процес охоплює заняття, на яких діти захопливо промовляють скоромовки та вірші; виступають як сольні, так і в ансамблі; імпровізують і створюють власну музику, використовуючи музичну нотацію (наприклад, після екскурсії на ферму учні написали пісню “Animals” та мелодію до неї); здобувають знання про великих композиторів і музикантів.

Будь-який предмет вимагає від учителя думати про слух, зір і кінетику, щоб викладати його таким чином, аби навчання могло відкриватися для школярів із різних сторін. Перед написанням твору, особливо в молодших

класах, діти розігрують або зображають на папері власні історії. Нещодавно школярі писали про книгу, яку прочитали, тому в понеділок вони робили нотатки до кожної частини, розглядаючи деякі ілюстрації. Ці нотатки та ілюстрації допомогли їм у написанні твору.

Іще один неординарний вид роботи – це “hot seating”. Хтось із класу прикидається одним із персонажів прочитаного оповідання, щоб інші могли поставити йому запитання про те, що сталося, що він відчуває тощо. Можна використовувати реквізит: наприклад, кошик, капелюх, шарф, іграшки, щоб герой здавався більш реальним, а ведучий краще влився в роль. Дану активність варто запропонувати запровадити і нашим українським учителям як різновид звичайної рольової гри, адже учні не лише поверхнево розігрують, наприклад, прочитане оповідання, а проводять глибший аналіз, формулюючи чіткі питання з метою отримати конкретну відповідь.

Зараз у Hurst Park Primary School діти 2 та 4 класів мають власні ноутбуки. Дана інновація була введена лише цього року. Це допомогло залучити до навчання і деяких неохочих учнів, оскільки вчителі можуть зробити заняття ще більш інтерактивними, а також допомогти дітям стати незалежними учнями. Учитель має змогу розмістити всі свої слайди в Google Classroom [2], що дозволяє школярам стежити за всім, що пояснює старший під час уроку. До того ж вони можуть повертатися до презентації під час самостійної роботи. Школа в Лондоні почала використовувати Google Jamboard [32] і Nearpod [25], Kahoot [10], щоб забезпечити максимальне залучення дітей до освітнього процесу: спонукати їх брати участь в обговореннях, вільно використовувати подану інформацію тощо. Це особливо корисно для дуже сором'язливих дітей, які не хочуть відповідати в класі перед усіма. Надзвичайно важливим є приділяти увагу і закритим у собі учням, не залишати їх осторонь. *«Використовуючи власні ноутбуки, школярі можуть більше досліджувати художника, якого ми вивчаємо тощо, бачити більше їхніх робіт. Це надихає.»* – зазначає педагогиня.

Учні, які з певних причин були відсутні у школі, мають можливість надолужити пропущене, виконавши певні тематичні завдання, посилання на які доступні на сайті школи [39]. Тут для учнів різних вікових груп розміщені диференційовані завдання з усіх предметів. Наприклад, указані сторінки підручників, на які бажано звернути увагу, а також прописані відповіді до наведених вправ; розміщені картки з математичними задачами та практичними ідеями: «Find pairs of items in your house», «Find 5 toys. Put them in height order», «Choose your favourite fairy tale and write an alternative ending». Oak National Academy пропонує відеоуроки з усіх навчальних предметів. Під час їх перегляду школярі ніби "присутні" на уроці – педагог, використовуючи презентації, онлайн ігри тощо, цікаво та яскраво пояснює матеріал [33]. Окрім того, учитель організує додаткову роботу, якщо дитина, ймовірно, буде відсутня довше, ніж кілька днів.

Цікаво, що в усіх школах є програма позакласних занять, до якої батьки можуть записати своїх дітей. Зазвичай вона має широкий спектр: мистецтво, хор, гра на музичних інструментах, творчість, безліч спортивних секцій. Усі вони часто доступні на різних локаціях під час канікул, тож школярі можуть продовжувати розвивати творчі здібності й під час «паузи» у школі. Уже розпочався набір на відвідування секцій восени 2023 року (Tennis, Football, Chess, Fizzy Fun, Technokids, Dodgeball, Lingotots, Laser Lions, Relax Kids), із розкладом яких батьки можуть ознайомитися на сайті школи [38].

Варто звернути увагу, що школа надає можливість обрати різні клуби для дітей, вони зазначають: «*Our aim is to provide a safe and caring environment where children can have fun and continue to learn through play together*». Щодо «After School Club» – тут початківці можуть проводити час на подвір'ї закладу, граючи у футбол, теніс, катаючись на самокатах, бавлячись із водою, піском, крейдою, бульбашками тощо. Усередині є столик для рукоділля, обладнання для моделювання сміття й конструювання, карти, ігри, письмове обладнання та книги. Також є можливість виконати домашнє завдання, якщо школярі самі

цього забажають. Тут заохочують самостійно вибирати будь-які ресурси, якими дитина хочуть скористатися, із шаф, а також просять наводити порядок після цього [36]. «Breakfast Club»: учні можуть розпочати свій день із творчості за столом для рукоділля або погратися з конструктором та маленькими іграшками тваринок. У «Breakfast Club» також є настільні ігри та книги. Дітей заохочують використовувати всі ресурси розважливо та з обережністю, щоб, як наголошують учителі, розпочати день спокійно, без метушні [37] (див. додаток Г). Отже, це своєрідний аналог українських «груп продовженого дня», де школярі також можуть гарно провести час після занять, відпочити як у приміщенні, так і на вулиці, за умови, якщо погода дозволяє це зробити, і підготувати домашнє завдання.

Значущість позакласної роботи у початковій школі стоїть дуже високо. Наприклад, після уроків діти часто практикують «Last activity before home» на території школи. Така діяльність містить найрізноманітніші заняття, такі як: проходження мотузкового парку із закритими очима, кіновечори, вуличні ігри з подолання перепон на своєму шляху, дитячий каякінг [40]. А також, школярі взяли участь у співі вікінгів, щоб благословити вогонь [41]. Для більшості активностей використовуються підручні матеріали: шини, балки, мотузки – що є доволі екологічним підходом та чудовим прикладом для менших. Проводити схоже наприкінці шкільного дня є хорошою ідеєю, адже початківці не сідають розбещені за парти, а натомість на позитивній ноті завершують навчання. Запозичення таких практик позакласної роботи може стати надзвичайно корисним для українських шкіл, сприяти розвитку та підвищенню мотивації учнів. На жаль, наші навчальні заклади пропонують не достатньо широкий спектр схожих можливостей, тому схожий досвід обов'язковий до розгляду МОН [18].

Підбиваючи підсумки вищезазначеного, варто сказати, що навчальні заклади закордоном також славляться своїми особливостями в освітньому процесі. Проблема розвитку творчості і творчих здібностей учнів є доволі

актуальною у Hurst Park. Учителі готові працювати, навчатися й адаптовуватися до будь-яких новітніх технологій, аби забезпечити дітям навчальне середовище, яке є творчим, безпечним, стимулювальним і веселим.

ВИСНОВКИ

Не існує у світі такого закладу освіти, який не фокусується на розвитку творчих здібностей дітей. Сучасний заклад освіти вимагає як від учня, так і від учителя, розуміння, що, розвиваючи свої творчі здібності, школярі можуть набути безліч навичок, які стануть у пригоді в соціальному та професійному житті. До того ж усе вищесказане, без сумнівів, допоможе зміцнити зв'язок зі своєю культурною спадщиною та громадою.

Проведене нами дослідження дозволяє зробити такі висновки:

1) творчі здібності та творчий потенціал є невіддільними складовими освітнього процесу та становлення особистості. Творчі здібності дають змогу генерувати унікальні ідеї, попереджати проблеми та мислити нестандартно, тоді як творчий потенціал – це здатність людини досягати творчих результатів. Розвиток цих здібностей має вирішальне значення для того, щоб учні могли досягти успіху в різних аспектах життя;

2) на розвиток і активізацію творчих здібностей у молодших школярів впливають різноманітні фактори: навчальне середовище, яке заохочує до досліджень, експериментів і ризику, підтримка та зворотний зв'язок учителя, залучення батьків, індивідуальні відмінності кожного школяра, культурне середовище;

3) виховуючи та розвиваючи творчі здібності в учнів початкової школи, педагоги можуть підготувати їх до того, щоб вони успішно знаходили розв'язки проблем, стали критично мислячими людьми та інноваторами, здатними позитивно впливати на суспільство;

4) учителі початкової школи сучасного ліцею № 5 міста Володимира в Україні активно використовують сучасні технології як онлайн, так і офлайн, забезпечують доступ до відповідного обладнання та інструментів під час освітнього процесу, креативно підходять до побудови кожного уроку, навіть під час вивчення «Технологій», чого вимагає концепція НУШ [14]. Педагоги Hurst Park Primary School у Великій Британії інновації сьогодення розпочали

залучати лише нещодавно, та вони рухаються вперед, надолужуючи даний аспект, а також знаходять безліч альтернативних способів розвитку творчих здібностей учнів: глибоко пізнають творчі предмети, такі як “Art and design”, “Music”, експериментують із видами ігор на уроках, проводять мистецькі та культурні заходи, спонукають школярів до різноманітної позакласної діяльності.

Підсумовуючи, розвиток творчих здібностей учнів початкових класів сучасного ліцею в процесі навчальної діяльності вимагає спеціальної уваги з боку навчальних закладів. Це можливо забезпечити шляхом створення сприятливого середовища, використання інноваційних педагогічних підходів та технологій, розвитку індивідуальності та талантів кожного учня.

РЕЗЮМЕ

Розвиток творчих здібностей учнів в сучасних навчальних закладах є надважливим аспектом освітнього процесу, що може бути досягнутий шляхом застосування різноманітних методів навчання, спрямованих на стимулювання творчого мислення та розвиток творчих здібностей учнів. Суспільна та педагогічна значущість проблеми зумовили вибір теми курсової роботи: «Розвиток творчих здібностей учнів сучасної початкової школи в процесі навчальної діяльності».

Курсова робота складається зі вступу, двох розділів, 4 додатків. Обсяг роботи складає 45 сторінок. У списку використаної літератури 42 джерела, зокрема 9 – англійською мовою.

У першому розділі роботи обґрунтовано сутність творчих здібностей та творчого потенціалу особистості, розкрито суть творчих здібностей учнів початкової школи в освітньому процесі та визначено фактори, які впливають на розвиток та активізацію творчих здібностей школярів.

У другому розділі роботи детально розглянуто, яким чином педагоги забезпечують розвиток творчих здібностей в учнів початкової школи сучасного ліцею № 5 міста Володимира в Україні, а також у Hurst Park Primary School у Великій Британії, які технології та види навчальної роботи залучають.

Ключові слова: творчі здібності, творчий потенціал, креативність, початкова школа, інтерактивні методи навчання.

ABSTRACT

The development of students' creative abilities in modern educational institutions is a crucial aspect of the educational process, which can be achieved through various teaching methods aimed at stimulating creative thinking and developing students' creative abilities. The social and pedagogical significance of the problem led to the choice of the topic of the course work: «The Development of Creative Abilities of Modern Primary School Pupils in the Process of Learning Activities».

The term paper consists of an introduction, two chapters, and 4 appendices. The volume of work is 45 pages. The list of references includes 42 sources, including 9 - in English.

The first section of the paper substantiates the essence of creative abilities and creative potential of a personality, reveals the essence of creative abilities of primary school students in the educational process, and identifies the factors that influence the development and activation of students' creative abilities.

The second section of the paper describes in detail how teachers ensure the development of creative abilities in students of a modern primary school, Lyceum No. 5 in the city of Volodymyr in Ukraine, as well as at Hurst Park Primary School in the UK, and what technologies and types of educational work are involved.

Keywords: creative abilities, creative potential, creativity, primary school, interactive teaching methods.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Василь Сухомлинський. Вогнегривий коник: Казки. Притчі. Оповідання. Упорядник і передмова О.В. Сухомлинської. Друге видання. Художнє оформлення Є.В. Запорожець. Київ, видання "Вікар", 2008, стор, 3 - 44.
2. Вебсервіс Google Classroom. <https://classroom.google.com/u/0/h?hl=uk>
3. Відомості про професійні стандарти.
<https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=22469103-4e36-4d41-b1bf-288338b3c7fa&title=RestrProfesiinikhStandartiv>
4. Державний стандарт базової середньої освіти. Основні компетентності. <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/nova-ukrayinska-shkola/derzhavnij-standart-bazovoyi-serednoyi-osviti>
5. Джон Лок. Творчість.
https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/11152/1/O_Kuzmenko_FO_NDLO.pdf
6. Закон України «Про освіту». <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
7. Закон України «Про освіту». Порядок підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників.
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2019-%D0%BF#Text>
8. Закон України «Про освіту». Стаття 54.
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
9. Інтелект України. <https://intellect-ukraine.org/>
10. Ігрова навчальна платформа Kahoot. <https://kahoot.com/>
11. Кваліфікаційна робота магістра Барди Вероніки Андріївни з педагогіки на тему: «Підготовка майбутніх учителів англійської мови до розвитку творчих здібностей учнів старшої школи».
<http://rep.knlu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/787878787/2467/%d0%94%d0%a0>

[%20%d0%91%d0%b0%d1%80%d0%b4%d0%b0%20%d0%92.%d0%90..pdf?sequence=1&isAllowed=y](#)

12. Клас "Розумники" в 106 школі м. Києва виконує завдання на дошці.
<https://www.youtube.com/watch?v=3ybvq-Z-j4k&t=259s>

13. Клепіков О. І., Кучерявий І. Т. Основи творчості особи: Навч. посібник. Київ: Вища школа, 1996. 295 с.

14. Концепція НУШ. <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola>

15. Максим Бровченко. Біографія. <http://brovchenko-art.com/biografiya/>

16. Максим Бровченко – талановитий 11-річний хлопчик-аутист.
<https://www.facebook.com/watch/?v=619999576387042>

17. Малала Юсуфзай – молода пакистанська правозахисниця.
https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9C%D0%B0%D0%BB%D0%B0%D0%BB%D0%B0_%D0%AE%D1%81%D0%B0%D1%84%D0%B7%D0%B0%D0%B9

18. Міністерство освіти і науки України. <https://mon.gov.ua/ua>

19. Модель навчання «Flipped classroom» («перевернутий клас»)
<https://naurok.com.ua/post/model-navchannya-perevernutiy-klas-zminyuemo-osvitniy-proces>

20. Моляко В. О. Творчий потенціал людини як психологічна проблема. Психологічна газета. 2005. №6. С. 4 – 5.

21. Моляко В. О. Творчий потенціал людини як психологічна проблема. Психологічна газета. 2005. №6. С. 6 – 10.

22. Наказ МОН від 23.03.2018 № 283 “Про затвердження Методичних рекомендацій щодо організації освітнього простору Нової української школи”.
<https://imzo.gov.ua/2018/03/25/nakaz-mon-vid-23-03-2018-283-pro-zatverdzhennya-metodychnyh-rekomendatsij-schodo-orhanizatsiji-osvitnoho-prostoru-novoji-ukrajinskoji-shkoly/>

23. Національна програма виховання дітей та учнівської молоді в Україні. <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v6-98601-04#Text>

24. Оксен Лісовий та Національний центр «Мала академія наук України». <https://kunsht.com.ua/vcheni-z-pelyushok-intervyu-z-direktorom-malo%D1%97-akademi%D1%97-nauk-oksenom-lisovim/>
25. Онлайн-платформа Nearpod. <https://nearpod.com/>
26. Підвищення кваліфікації педагогічних працівників. https://znayshov.com/News/Details/pidvyshchennia_kvalifikatsii_pedagogichnykh_pratsivnykiv_2
27. Портфоліо вчителів початкової школи сучасного ліцею № 5 м. Володимир. <http://vvschool5.at.ua/index/atestacija/0-135>
28. Росток. <https://rostok.org.ua/>
29. Творчі здібності. Цитата Нормана Дугласа. <https://padlet.com/sosnovskayamarina36/2022-phx8dz9t88tm>
30. Творчість. Цитата Макаренка Антона Семеновича. <https://podskazok.net/ua/tsytaty/tsytaty-pro-tvorchist.html>
31. Тести творчого мислення Торренса. <https://dytpsyholog.com/2015/07/01/>
32. Цифрова дошка Google Jamboard. <https://jamboard.google.com/>
33. Activities on Oak National Academy. <https://classroom.thenational.academy/subjects-by-key-stage>
34. Edugames. <https://edugames.rozumniki.ua/>
35. Hurst Park Primary School. <https://www.hurst-park.surrey.sch.uk/about-our-school/welcome-our-vision-and-values/>
36. Hurst Park Primary School. After School Club. <https://www.hurst-park.surrey.sch.uk/parents/after-school-club/>
37. Hurst Park Primary School. Breakfast Club. <https://www.hurst-park.surrey.sch.uk/parents/breakfast-club/>
38. Hurst Park Primary School. Clubs list. <https://www.hurst-park.surrey.sch.uk/wp-content/uploads/2023/04/Clubs-List-Summer-Term-2022-23.pdf>

39. Hurst Park Primary School. Home learning pack. <https://www.hurst-park.surrey.sch.uk/learning/year-1/>

40. Hurst Park Primary School on Twitter.
<https://twitter.com/HurstParkSchool>

41. Hurst Park Primary School. Viking chant.
<https://twitter.com/HurstParkSchool/status/1641157516993150980?s=20>

42. School inspection handbook. Applies to England.
<https://www.gov.uk/government/publications/school-inspection-handbook-eif/school-inspection-handbook>

ДОДАТОК А

Оповідання Василя Сухомлинського. Що таке «Школа під голубим небом»?

Теплий літній вечір. На голубому небі спалахує перша зірочка. Щодня до мене приходять діти. Дошкільники, першокласники, другокласники... Ми сідаємо під столітнім дубом. Замоває село, засинає степ, із саду долинають таємничі звуки, спить озеро.

Увесь світ навколо нас спить, лише зірочка в небі мерехтить та цвіркун співає.

Це і є наша Школа під Голубим Небом. Діти приходять у світ казки. У ці прекрасні літні вечори ми стаємо поетами — складаємо казки. Все, що ми бачимо, здається нам у ці дивовижні години казкою.

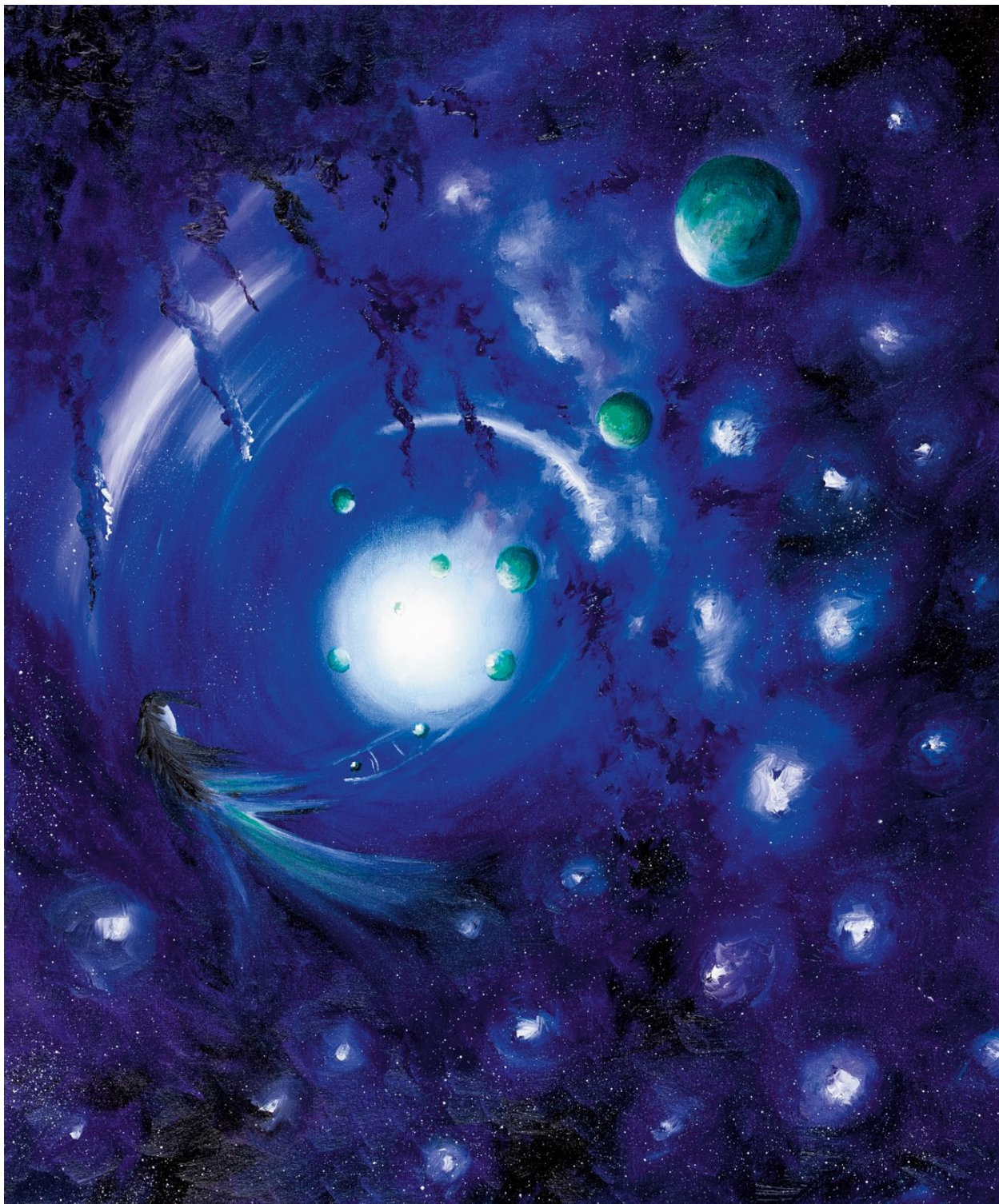
Школа під Голубим Небом — це джерело живої думки й слова, до якого я щодня привожу вас, щоб ви стали людьми великої душі, розумними й сердечними, мудрими мислителями.

Тридцять п'ять років я торкаюсь словом до вашої душі. Десятиріччя праці — нелегкої, але радісної — переконали мене: казка, творчість — це найтонший і найніжніший дотик. Казка — дитинство думки. Вона робить світ дитинства яскравим і цікавим.

Ми написали тисячі казок. Хто ж їх автор? Це чудова українська ніч, і декілька поколінь маленьких дітей, і я — всі ми творці казок Школи під Голубим Небом.

Василь Сухомлинський

ДОДАТОК Б
Картини Максима Бровченка



Картина «Планета А, частина 2. Рятівна операція»



Картина «Мама»



Картина «Повернення з роботи додому»

ДОДАТОК В

Приклади завдань за програмою Edugames від мультимедійного видавництва “Розумники”

Завдання з української мови на порівняння кількості звуків та букв у слові «Сонце»

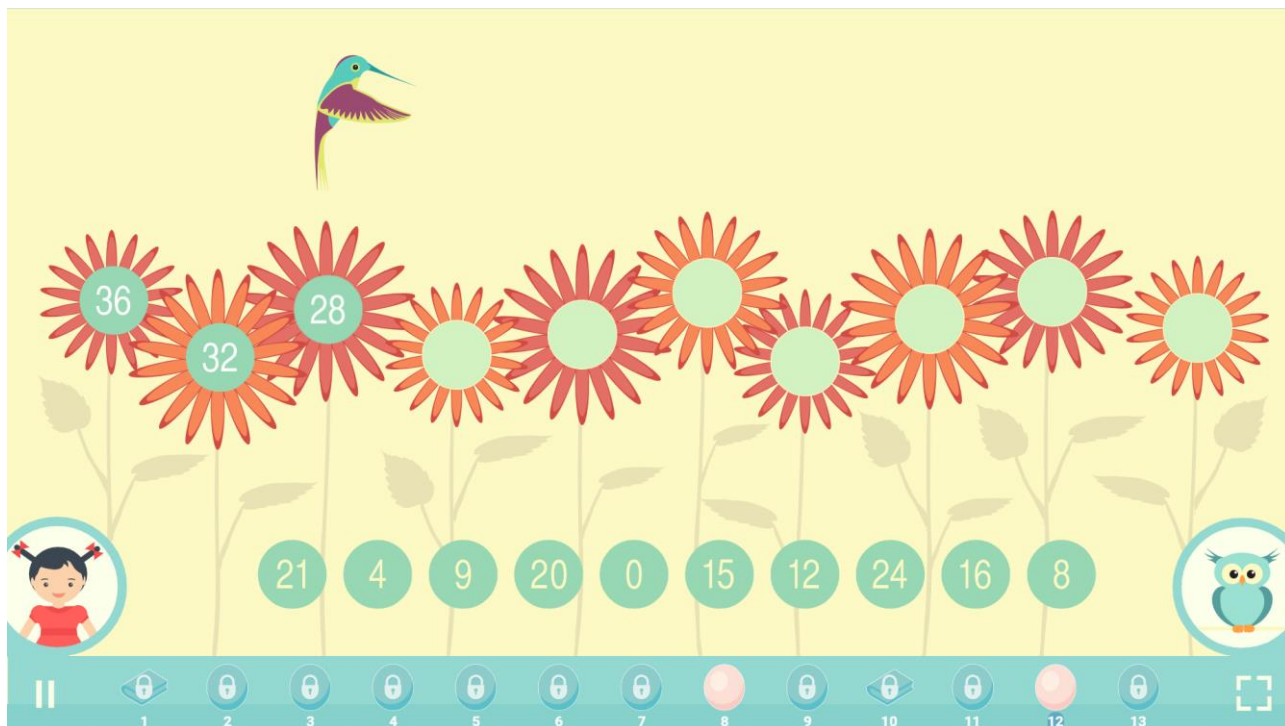


Зразок до виконання завдання

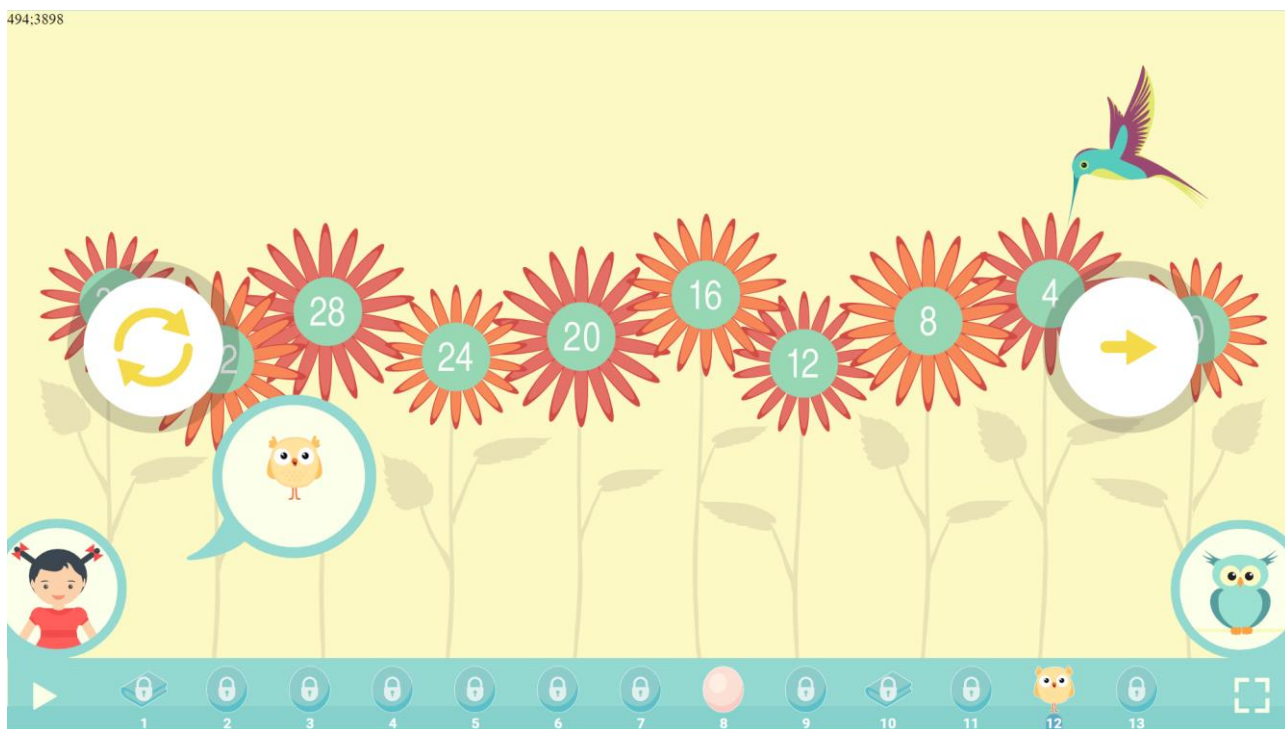


Зразок після виконання завдання

Завдання з математики на встановлення послідовності та
продовження ряду чисел



Зразок до виконання завдання



Зразок після виконання завдання

ДОДАТОК Г

Положення про духовний, моральний, соціальний і культурний розвиток у школах Англії

Spiritual, moral, social and cultural development

299. Inspectors will evaluate the effectiveness of the school's provision for pupils' spiritual, moral, social and cultural education. This is a broad concept that can be seen across the school's activities, but draws together many of the areas covered by the personal development judgement.

300. Provision for the spiritual development of pupils includes developing their:

- ability to be reflective about their own beliefs (religious or otherwise) and perspective on life
- knowledge of, and respect for, different people's faiths, feelings and values
- sense of enjoyment and fascination in learning about themselves, others and the world around them
- use of imagination and creativity in their learning
- willingness to reflect on their experiences

301. Provision for the moral development of pupils includes developing their:

- ability to recognise the difference between right and wrong and to readily apply this understanding in their own lives, and to recognise legal boundaries and, in doing so, respect the civil and criminal law of England
- understanding of the consequences of their behaviour and actions
- interest in investigating and offering reasoned views about moral and ethical issues and ability to understand and appreciate the viewpoints of others on these issues

302. Provision for the social development of pupils includes developing their:

- use of a range of social skills in different contexts, for example working and socialising with other pupils, including those from different religious, ethnic and socio-economic backgrounds
- willingness to participate in a variety of communities and social settings, including by volunteering, cooperating well with others and being able to resolve conflicts effectively
- acceptance of and engagement with the fundamental British values of democracy, the rule of law, individual liberty and mutual respect and tolerance of those with different faiths and beliefs. They will develop and demonstrate skills and attitudes that will allow them to participate fully in and contribute positively to life in modern Britain

303. Provision for the cultural development of pupils includes developing their:

- understanding and appreciation of the wide range of cultural influences that have shaped their own heritage and that of others
- understanding and appreciation of the range of different cultures in the school and further afield as an essential element of their preparation for life in modern Britain
- ability to recognise, and value, the things we share in common across cultural, religious, ethnic and socio-economic communities
- knowledge of Britain's democratic Parliamentary system and its central role in shaping our history and values, and in continuing to develop Britain
- willingness to participate in and respond positively to artistic, musical, sporting and cultural opportunities
- interest in exploring, improving understanding of and showing respect for different faiths and cultural diversity and the extent to which they understand, accept, respect and celebrate diversity. This is shown by their respect and attitudes towards different religious, ethnic and socio-economic groups in the local, national and global communities.

ДОДАТОК Г

Діяльність учнів Hurst Park Primary School під час «After School Club» та «Breakfast Club»





«After School Club»





«Breakfast Club»